

ସମ୍ପର୍କ ହେଉଛି
କ୍ଷମା ଅଧିକାର

বঙ্গ উত্তর

tjī=, 1 " [< Aīā1

Wtā=CSAĀ
 3āp 2009
 ©
 [I;"ā'Ī&ĪĪ

Ī)A;°> *Ī Šaf>ā Tāt;Aġ'a
 šaf * "UĪā \ "[\t;faĪ

ēI;°šì3-ij [1ĪāpAġl3lġ>īAĀ> "ā;Īā°pĪĪ ēĪ-īā', 58 &
 <3t;°āē'āġ, AġĪā, ēāā ŠAġ', Aġ°Aġā 700 042 ē=īAġ 3p;tġ *
 ŠAġāĪĪt;ūġ fēĪ°āĒ : 2442 7311, 2441 1646,
 ōġ.āG : 91-33-24427563 Ōi-ē3° : drcsc@vsnl.com

*īŪāĪāŌi; : www.drcsc.org

ŠĪAN°pĪU tġi=1 "[<Aġā' "āŌi>1 ŠĪā' *
 ŠĪā'Ī' lġi, iĪ, \>Nāi=c&ŌiŠĪNġā' ŠAġāġ

tji=,1 "[<Aja' Aja?
 @ja'itj1 Tj]x<ai>1 19 (1) "dijAjo ca" >azaf " >ajla
 tji=,1 "[<Aja' 0° e3i[°Aj "[<Aja'Pj[°1 &Ajlijú "dijAjo
 19 (1) x°iá šitjAj >ak[1iAj1 x°Ajo Nka>tja * 3i>1
 @x šAja'Á1 Nka>tja 1iUiajú 1975 Tai° 1a\>á'álo x>á3
 Ij1 šifÁ1 Ája'11 &Ajlij 3a3°áj 1áj fjtj [Kiú Tšš eAjajc
 x°iá—>ak[1Aj1a™f tj=, >á\>ai> tja0i° tja1aAj=áx°iá
 >áx°3i>1 @x šAja'ÁAj1i°>áj eTÖiŕey x°a™áj, tji=,1
 "[<Aja' Tj]x<ai>1 "dijAjo 19 (1)-&1 T šivj&Ajlij
 " }ájú *Öi&Ajöi3a3°áj Tšš eAjajc" ai1a x°iá—@ja'tj
 &Ajlij Kotjál" Aj efájú \>Ko &ÖiefiÁ1 ššq "á' eTÖi
 Ajá'io T1Ajá1 Ajá'aj x°iá, Ajá'aj x>ak[1Ajif1 š[1iEca
 [fizá, tja ššq[Öiŕi x° T3N>ak[1Ajif1 \>á šilú\>jú
 šAja'šjÁ x°a™áj, šitjAj >ak[1Aj Aj1 efújú &3>Ajá
 &Aj\> [°Já'1 ca "[tj f[1%3a>E™J> eAjai>á[\>T eAj>
 tjJ> tja' Aj Aj1 [fjtj ÖUjú "á' &Öi x° Aj11 ijaAjú T1Ajá1
 Wj°jú Tšj1áj >ak[1iAj1 \>á1 "[<Aja' 1iUia—Ajá'aj x°
 T1Ajá1 tjaif1 ijaAj J1WjA1iájú &Öi x° 3e Aj=áPj[° &Ajy
 Aj1 Tšš eAjajc x°iá, tj=, \>á1 "[<Aja' >ak[1Ajif1
 ">,tj3 e3i[°Aj "[<Aja'jú

"f t_i=, \à>à¹ "[<A_ja¹ "à³a_if¹ ë³i|^oA_i "[<A_ja¹Öü
 ÖÜ, t_iè^o ëA_j> ë¹Öü "[<A_ja¹ ŠäÖüÜ |f_it_j t_iè^o,¹
 "[<A_ja¹ (1^oÖü; i_jÖü>ó¹ì³Ä> èà "à¹|i_j" àÖ) "àÖü>¹
 ŠäÜà\>?

&Öü" àÖü Ö*Üà¹ f¹A_ja¹ [á^oú A_ja¹o "às<> "f ëA_ja_i>à
 Î¹A_ja¹ f_ot_iè^o [K_iÜ e¹Ä A_ja¹ ëA_ja_i>à "ä<A_ja¹A_ji¹ f¹ è^o>,
 t_i=, \à>à¹ "[<A_ja¹ "à³a¹ ë³i|^oA " [<A_ja¹; &è< "ä³ &Öü
 ëf¹Ä¹ Šö^o "à¹ t_jÖü" à³a_iA_j Î³Ä_ja_k\šyëf_ja_jú &iÜ_ji_y
 [;>Ä_jt_j ÖüÜ è^oa^o "ü, [t_j]> ëA_ja_i>à A_ja_k\šy ó_jÖP [A_ja_{öü}
 ëf_ja_iè<> >à, |j_iÄ_j "às>à_iA_j Öà_j; <B_ja_i |f_iÜ Q¹ è=ìA_j èè¹
 A_ji¹ |f_it_j Šäi¹>ú &Öü è A_ja¹ìoÖü;t_j=¹ "[<A_ja¹ "àÖü
 2005-&¹ f¹A_ja¹ [á^o, "ä_it_j>äK¹A_j &Öüè³i|^oA_j "[<A_ja¹
 è^oÖà¹ A_ji¹t_j Šäi¹ú &Öü" àÖü|i_j 15 \à 2005-& Î¹Î¹f
 KÖät; Öüú è^oa^o "ü "às>à¹ "[<A_ja¹ ŠäÜà_iK¹ &A_j|i_j "Ñ_j
 &Öü" àÖüú ëA_ja_i>à>t_j "[<A_ja¹ &Öü" àÖü "às>à_iA_j ëf_jÜ>ú
 "àÖü|i_j [;>f_j A_ji¹ìá A_ja¹ A_ja¹ Š_jy_jÜàÜ "às<> t_j=,
 Šäiè<>, ë¹P_j|^oÖü

Ajìæ è=iA; "à¹[ij;" àÜü" àÜüæ æ°æ; ÒÚ?

2005 Íàì°¹ 15 \æ èA;fáÚ Í¹Ajà¹ šoátj &Òü" àÜüæ æ°æ; ÒÚjú t;ìæ &Òü" àÜü> A;tjPj|° Í³ÚÍà³æf*Úa[á°jú è™³> "àÜü[ij;æ°æ; Ò*Úa¹ 120 [fi>¹ 3ì< Í³ÑzÍ¹Ajà¹ fótj¹Pj|° [A;áatj=, Ñt;@Ñt;@jàæ èÒæEoaA;¹ìæú "æ; 12 "ìÇæ¹ 2005-&¹ 3ì< Í³šæc" àÜü[ij;Üæ°æ; ÒiÚèKíá æ°æ æ™áÚjú &Jàì> æì° 1àJà @jàì°æ, èA;fáÚ "àÜü[ij; °æP; Ò*Úa¹ "ì>A; "àìKÒü9[ij; 1à\, Í¹Ajà¹ t;àif¹ 1àì\,¹ \>, "à¹[ij;" àÜü" àÜüæ æ°æ; A;ì¹[á°jú &Òü" àÜüæ Pj|° Ò°, \ ¹æ* A;àjà¹, [fÀ, 1à\Ñæ>, ³<šifÀ, ³Òà¹æp A;à;A; t;à³°>àìæ "àìæ³ * èKáÚjú

"à¹[ij;" àÜü- 2005 "àÜü> èA;à>èèA;à>ò" [<A;àì¹¹ A;=à æ°æ ÒiÚíá?

- Í¹A;àì¹¹ A;àìá è™ èA;àì>à šÁ-f \ jàÍ àA;¹à™àìæ æà t;=, Væ*Úa™àìæjú
- è™ èA;àì>à Í¹A;à¹ f|°°, fÑàìæ\, >[= Òt;á,f¹ šítj|°[š æàA;[š è>*Úa™àìæ æàèfJà™àìæjú
- Í¹A;à¹ è™ èA;àì>à A;à\ [>¹áÚjo A;¹à™àìæ &æ} è™ Íæ Í³Ñz [fiÚ &ÒüA;à\ A;¹à ÒiÚíá t;à¹ >³àæ* è>*Úa™àìæjú

8. Št:Éjā * tǎ1 TîU Tî)AĀ; Š[1Wā > ēāi; ēā Aġāi; X^o
 mā Aġ[3li; mā Št:Éjāi > 1 tǎ[1 fōi mā tǎi tǎi < Aġ T fĀ,
 [> i U K] tǎ; Aġ[3li; -m[li; 1 T fĀ, tǎ^o Aġā & m} tǎi f¹
 [3li; } \ > T ā k ā 1 i o 1 \ >, i ġū w ġū [Aġā mā ē T Ōi
 [3li;] P[^o1 [3> i Ĥ \ > T ā k ā 1 i o 1 ē f J ā 1 mā Šā * Ūā 1
 T ā^m K " āi ā [Aġā tǎ \ > āi > ā
9. Aġā * " [ō T ā 1 i f 1 & Aġi; [li; 1 G[¹
10. " [ō T ā 1 * Aġā f 1 3ā T Aġ ēēt; >, ēēt; > Aġāi 3ā *
 T Ōi^m K 1 ā Ā
11. Št:Éjā * tǎ1 TîU Tî)AĀ; T 3Nz&i \ X 1 Š[1Aġ > ā
 * ē T Ōi' > Ūā [m[Ā J āi tǎ 1 mā \ i; ŠŪ[m; t; & m}
 ē^m i ġā Aġ J 1 W Ōi Ūi ā tǎ 1 [Ō T ā * Aġā \ 1 [1 Šāi; ċ
12. T ā [T [li; mā^o 1 tǎ A^m ġū Aġā \ * Aġā^m P[^o Aġā Aġā *
 Aġā^o mā tǎ 1 Š[Ū t; Ōi Z ā & m} Aġā 1 ā Aġā^o mā^o 1 tǎ Aġ
 Šāi Z ā tǎ 1 [m Ā f [m m 1 o
13. Št:Éjā ē = i Aġ Aġāi Aġā āāi; Ōi N ā 1 ā mā Šā 1 [3li; mā
 " > ū t; ē f * Ūā Ōi Z ā tǎ 1 [m m 1 o
14. ē^m T ā tǎ =, Ōi tǎ 3 i < Ōi Ōi^o Aġi ġ > Aġ 3ā k, 3 T Ō " > , ā >
 3ā k, i 3 T Ĩ 1 [Ū t; " āi ā & m} ē^m tǎ = P[^o tǎi f 1 [> Ū " i o
 " āi ā ē T Ĩ i m 1 [m Ā f [m m 1 o

èα1 Aq̄1 1̂ } N̄Pj[°* [A; &0i" a0i>1 " a*tjãú S̄l̄j̄iα?
 1̂3Nzèα1 Aq̄1 1̂ } N̄eMPj[° 1̂ Aq̄1 1̂ " <ã, [>U["t; &α]™™=f̄ S̄[13ào " ã=A; 1̂ ãi™, S̄j̄ t̄ã1ã1̂ ã0i&0i' a0i>1
 " a*tjãú 1̂ a1[1 Wj̄° &i1̂ iãú " >, 1̂ } N̄Pj[° α°a™™ú
 S̄i1ãú[̄]α " a*tjãú " a0i>α°a0iUia, èf1A' 1̂ } α<ã
 * " >ã, " a0i> í t;[1 1̂ } N̄a &0i" a0i>1 " a*tjãú
 &0iUiy α°a™™ú, &3> èAq̄1>ã 1̂ } N̄a è>0iMPj[° 1̂ } α<ã
 α èf1A' " >ã, " a0i>1 α0i1 [Kiú í t;[1 0iUiaú " =ã;
 1̂3Nz1̂ } N̄0iSt;U; α S̄i1ãú[̄]α &0i" a0i>1 " a*tjãú
 &A;0i1̂ aì= 1̂ Aq̄1 fót;1 è™ 1̂ α 1̂ } N̄a1 t;=, [α[̄]A
 " a0i " >ãúã èS̄iú =ãA; è1̂ Pj[°* >ãK[1iA;1ã *0i
 fót;1 Pj[°1 3ã; i3 èS̄i t; S̄a1 &0i" a0i " >ãúãú

" a1[i; " a0i" a0i> S̄iUaìK1 èUiy ètjã 1̂ α è=iA; αj̄
 α<ã 1̂ Aq̄1 Aq̄1 \ 1 èKaS>ãÚtjã 1̂ Ujã [αEÚA; " a0i
 α " [ó;[1̂ Ua° [1̂ i yj̄j " ã; 1923?
 >ãú " a1[i; " a0i" a0i>1 22 ã1ã J# S̄[1̂ } N̄[̄]α α α°iã,
 t;=, \ã>1 èUiy™™f " >, èAq̄1>ã " a0i>1 α; ã; ã 1̂3 1̂ ã
 í t;[1 Aq̄1, t;J> è1̂ 0i[̄]Eiú " a1[i; " a0i" a0i>1™™ α; ã; ã
 èf*Ua " aìã è1̂ iã0i S̄i™™\, 0iαú &iUiy " [ó;[1̂ Ua°
 [1̂ i yj̄j " a0i>1 α; ã; ã* 3ã>0iα>ãú

ëA; "ã³áÚ t;=, ëfíæ?

Šít;A;íj; Î¹A;ã¹ fót;í¹ &A; çà &A;ã<A; "ã<A;ã¹A;íA;
 \>t;=, "ã<A;ã¹A; (Šít;°A; Õ;ó;¹³Á> "íq;îá¹ çà[Š"ãÚ*)
 [Ôîî¹>[>íUáK¹ [ç<¹íUáá &Ôî¹ãÚ>ú &í¹A;ãá "ãš>ãíA;
 t;í=,¹ \>, "ãíæf>A;¹í;t; Ôî;çú "ãš[>ë™ t;=, ëííUáá>
 ëîP[°ë\ãKá;A;í¹, [>íí; Î³íU¹³í<, "ãš>ãíA; í;t; çà<,
 [Š"ãÚ*¹áú ëçÁ [A;ãá fót;í¹ &A; Õ;îáî= Î ÕA;ãá¹á \>t;=,
 "ã<A;ã¹A; ("ãîÉ;ã;í; [Š"ãÚ* çà &[Š"ãÚ*) [>™ã;ú
 A;í¹áú &í¹A;ã\ Ô° Ç;ã;t;í=,¹ "ãíæf>Nðo A;¹á&ç)
 [>íí; [Š"ãÚ*¹ A;ãá šãk;íUëf*Uáú

"ãíæf>ëA;ã=ãÚ \³áëfæ?

"ãš[>[>íí; [Š"ãÚ* çà &[Š"ãÚ*¹ A;ãá "ãíæf> \³á
 í;t; šãí¹>ú ëA;ãÚ Î¹A;ã¹¹ fót;í¹¹ t;¹íq;ëfíÁ¹ 629íj
 ëšãÉ; "íq;îá¹, šít;íj;í;t;¹ \>A;í¹, &[Š"ãÚ* [>íUáK A;¹á
 ÔîUááú t;ãí¹ A;ãá "ãš[>ëA;ãÚ Î¹A;ã¹¹ t;í=,¹ \>,
 "ãíæf>šy \³á í;t; šãí¹>ú t;ãí¹ fãUá«Ô° "ãš>á¹
 "ãíæf>íj; [>íí; fót;í¹ ëšãáëf*Uáú &³>A;ã "ãš[>™íí
 "ãíæf>šìy [Š"ãÚ* [>íí; >à A;¹í;t; šãí¹> t;ãÔî°*,
 *Ôî&[Š"ãÚ*¹á [>íí; [Š"ãÚ*¹ A;ãá "ãš>á¹ "ãíæf>

tjì= fã¹%â³¹ >âîŴ ðÎ ðáî Aqá¹ ä ë°âî Aqîf¹ tî=, \>â¹
 "âî=Ŵ>Šîy¹ ÎîU &ð} tî=,¹ \>, ëAqâî>à "=<fîfî
 Ôî= >áú

™f [š" àÔî* ðà [>fîfî fôîtî¹ "â³¹ "âî=Ŵ> \³¹ >à
 ë>Ú tî> Aqâ Aq¹=?

tî> "âš[> "âš>â¹ "âî=Ŵ> ëšâDî "ôîîÎ¹ ³¹<î³
 Škâîtî Šâî¹>ú &AqÔüÎîU "âš[> tî=, Aq[³Áî>¹ Aqâ¹
 [°Jî tî "ôîî™K \>âîtî Šâî¹>ú &îUîy [>fîfî "ä<Aqâ¹ Aq
 ðà [š" àÔî*¹¹ [ð¹ tî tî=, Aq[³Á> 25,000 îqâ¹ "ð<
 \[¹³>à <âîAq¹¹ tî Šâî¹>ú

tî=,¹ \>, "âî=Ŵ> Aq¹à¹ Aqâ ëAqâî>à [>fîfî
 ôî³<" âîá?

>áú ëAq-fâÚ * š[âî³=U Î¹ Aqâ¹¹¹ [>fîfî ëAqâî>à ôî³<
 ë>Ôü tî= " >, AqîU Aqîjî¹ àî\,¹ [>fîfî ôî³<¹ îUîáú

Aqâ¹àî= "ä³ tîàÔî° "âî=Ŵ> Aq¹=?
 &Aqîjî ÎqâAqâKî\ "âš>â¹ "âî=Ŵ> [°Jâú "âî=Ŵ>Šîy
 ¹àÔîî îqâ Ôü-ôî¹î³Á> "àÔü 2005 ">ŴâÜâ "âš[> tî=,
 ŴâÔîá>, &Aq=à [°Jî tî ©pî= >áú &¹š¹ "âî=Ŵ>[îj¹

Āāi= "āīf> [ō; fīŪ >[fē; fō;tj]11 [š"āŪr'1 Aqāā
 \3ā[f> mā ēšāiD; Šāq;īŪ [f>ū "āīf>šīy1 &A;li; A;[š
 >ī\1 Aqāā 1āi>ū &īā "āš>ā1 šī1 Aqā\ Ōkīyū

"ā3ā1 "āīf>šy Aqā Ć;ā[š"āŪr'1A;Ū\3ā [fīt;
 šā1ā?

>āū [š"āŪr'1 f >ā =āiA; t;īā "āš> "āš>ā1
 "āīf>šy &[š"āŪr'1 mā ">. ēAqā>ā "ā[Aqā1A; māiA;
 *Ūi"āīf>šy >ī;t; fāŪāēf*Ūā ŌiŪiā, t;ā1 Aqāā*
 \3ā[fīt; šā1ā>ū

ēAqā=āŪ šā [š"āŪr'1 >ā3?

ēA;fāŪ Ā1Aqā1 * AqīŪA;li; 1ā\, Ā1Aqā11 [š"āŪr',
 &[š"āŪr', "ā[š° "ā[Aqā1A;īf1 >āi31 t;āŪ°Aqā
 http://rti.gov.in/ ĀŪi;ēf*Ūā "āāū 1ā\, t;=, Aq[3Āi>1
 *īŪāĀŪi; http://wbic.gov.in-& 1ā\,1 [š"āŪr'īf1
 >āi31 t;āŪ°Aqā1īŪiāū

m[f "ā[3 >[fē; [š"āŪr'1 mā &[š"āŪr'1 >ā3<ā3
 Jā\ >ā šāŪt;J> Aqā A;1ā?

&1A;3 ēŪi; "āš>ā1 "āīf>šīy[š"āŪr' [ō;JĀ]Āē;
 fō;t;1, [ā@k, 3"A; Ōt;āf1 šā>īA; šmāē1J šīŪā>āŪ

[ó; ÎÒ "àìmf> èšàìÈ; šàkìú [f> mà [;>ì \ [Kìú \ 3àA; 1; jú
 "àš>à' "àìmf>šy šà*Uà' š' [m@pKáú šxài>' fàUàx
 Î][Á; [š" àù*'1 A;à'á "àìmf> šàkìú èf*Uà'1; jú

t;=, šà*Uà' [A; èA;àì>à Î 3ÚÎ à3à 1ìUìá?
 Ò;à "mÁ; Òü™f "àš>à' "àìmf>šy [š" àù*'1 A;à'á
 šàkà> t;ìm è™f> [š" àù*" "àìmf> èšì°, t;à' è=iA; 30
 [fì>' 3ì<, "àš>àìA; t;=, \>àìm>jú™f "àš[> &[š" àù*'1
 A;à'á "àìmf> \3à èf> t;ìm [t;[> 5 [f> Î 3Ú šàìm> èÎ Òü
 "àìmf> [š" àù*'1 A;à'á šàkàì>à' \> jú "=& &ìU;ìy
 "àìmf> \3à šàj;à' 35 [fì>' 3ì<, "àš>àìA; t;=, [fìt;ì
 Òìm>jú™f èA;àì>à t;=, èA;àì>à 3à>àÈ' \> * m [v;ìùà<à> t;à
 [mÈUÀ; ÒÚ t;ìm t;à "àìmf> \3à šàj;à' 48 Òs;à' 3ì<,
 \>àìt; Òìm>jú

èA; > "à'³ t;=, WàÒ[á t;à' \>, èA;àì>à A;à'ò èf Jàì t;
 Òìm [A;?

èA;àì>à³ìt;Òü>U;ú "à'ìj;" àù" àù>' 6-&' 2 <à'áú
 Ñšf;@àìm m>à "à'á, t;ì=, 1 \>, èA;àì>à A;à'ò fÁàìt; Òìm
 >àú t;ìm "àìmfì>' ÎìU; "àš[> "àš>à' >à³, [k;A;à>à,

ëöjà > 1 "AÜëfi>, "ait; "š>à1 Ajàá [š" aÜ*
t;=, škàit; šà1> "èèKàikA;1it; šà1>ú

[š" aÜ* [A; "à3à1 "àif> [>it; "NàAà1 A;1it;
šà1?]

>àú &iA;àì1Üšà1 >àú &3>A;à "š>à1 V*Uà t;=,
t;à1 [è@k * "aÜ>kt; š[1<1 èàÜ1 Òi°* èTÜü
"àif>šy t;àA; [>it; Òi>ú;"à1 "àif>šy[i;
>f; [š" aÜ* '1 Ajàá 5 fi>1 3i< šk;üÜfi t; Òi>—
&Ü" aÜ" >1 6-&1 3 <à1à" >àú

ëfiÀ "i>A;Üi>àì°à "aÜ" "àìá [A;"èA;à>à "aÜ>Üü
A;àA;à1à ÜÜ >àú t;àÜi° èA; > @jàè ÜiZà "à1[i;" aÜü
"aÜ" è3atjàèA; A;à \ Üi>?

&Ü" aÜ" Üit;3i<Üi>A;à\ A;1it; Ç;1A;1' [fiÜi>àú A;à1o
&Üšè-3 Nà> @à1it;1 èA;à>à "aÜ" " >àÜà Î1à[1
Î1A;à1 è, èNà * šÀà[> fàÜ>t;à1 ÎiU; A;à\ >àA;1i°,
\èè[f(Ü A;1it; è, Üi>ú "f èA;à>à Î1A;à1 "à<A;à1A;
Î3Ü3it;à t;=, Î1è1àÜ >àA;1, t;è t;=, A;[3À> t;à1
l;š1 250 i;àA;à è=iA; 25,000 i;àA;à "è< \[13>à <à"è

Aj1itj Šai1jú [3i=, "Î šœctj=, [f1° &œ} "i™[vjiAj
 Aa1io tj=, [fitj "ÑãAa1 Aj1i° &A;ÖüÄãÑz Öiœjú &Öü
 \[13>àAãjãÖiœ tjá1 èœtj> è=ìAjjú

&Öîœ "š1ài< èAjaì>à [š" aÖü* '1 \[13>à <ã™œ
 ÖiÜiá [Aj?

"œÄÖü! èA;fãú * [œ[Ä 1ã\, tj=, A;[3Ä> "ì>Aj
 èfã[š" aÖü* '1 *š1 \[13>à <ã™œAj1iájú

[š" aÖü* è™ \[13>à èf1œ> èÎija [Aj Î}[ÄŒ;
 "àiœf>Aja1ã Šaiœ?

>áj &ja \3à Öiœ èijã[1itjú tj)œ "aÖü>1 19 <a1à
 ">ãúã "àiœf>Aja1ã Üj[t;šœ o fãœ Aj1itj Šai1>ú

\> tj=, "ã<Aja1Aj (šœ[°Aj Öüó1i3Ä> "ó;Îã1
 œã[š" aÖü*) [Aj "ã3àiAj tj=, \>àitj "ÑãAa1 Aj1itj
 Šai1?

Öjã Šai1jú tj)œ "ã1[ij" aÖü" aÖü>1 8 <a1áú IjüÄJ A;1ã
 [œËÜÎ3ð &œ} "aÖü[ij1 [t;ãú tjó;[Äi° IjüÄJ A;1ã

Š#³ "đ[š° "đ[Ađ¹A; ëA;?

Š[ti|ij fót;¹ &A; \> A;¹ "đ[š° "đ[Ađ¹A; [>™đ;đ
A;¹ì;đú [™> [š"đ;đ¹ 'ë=ìA; |đ[šfN, Òi;đ;đ

Š#³ "đ[šì°¹ \>, [A; ëA;đ;đ>à ó;³đ" ãiá?

>đú ëA;f;đ* & 'ãì \, ¹ "đ[š° "đ[Ađ¹A;ìf¹ A;đ;đ
"đ[š° A;¹ìt; Òi;đ Ìđ;đ A;đ;đKi \ [°ìJ;đ &ìÚ;ìy t;=, ë[đìÚ
ë™ "ã;đf> A;¹à ÒiÚ[á° ëÌ Òi" ã;đfì>¹ A;[š &Òi" đ[šì°¹
Ìãì= \đ;đ; [f; t; Òi;đú &A; ÒiÌ ìU [š"đ;đ¹ 'A;đ;đ ë=ìA; ë™
|đ;đ¹ š;đ* Ù;ã ëKìá ëÌ ÒiA;đ;đ \ * \đ;đ; t; Òi;đú t;ì;đ A;ìÚA;ìj
ìãì \, Š#³ "đ[š° A;¹à¹ \>, [> [đ;đ; ó;³đ¹ ìÚiáđú

Š#³ "đ[šì°¹ \>, [A; "đ;đ;đ "đ;đ;đ [ó; [f; t; Òi;đ?

>à, "đ;đ;đ ëA;đ;đ>à [ó; ò;đ;đ >đú

A; t; [f; >¹ ðì<, Š#³ "đ[š° A;¹ìt; Òi;đ?

[š"đ;đ¹ 'ë=ìA; |đ;đ¹ š;đ* Ù;ã¹ 30 [f; >¹ ðì<, đú " =đ;đ
"đ[š> ë™[f> t;ì=, ¹ \>, "ã;đf> A;ì¹ [ãì°> ëÌ ÒiÚ[f>
ë=ìA; 60 [f; >¹ ðì<, Š#³ "đ[š° A;¹ìt; Òi;đú t;ì;đ
& ð;đì¹* Š#³ "đ[š° A;¹à¹ ð;đú ëÌ ìÚ;ìy ëA; > "đ[š>

[>|fĕ; Î³iŪ¹ 3iĸ, š#³ "đš° Aġ¹it; šai¹>|> – tġ¹
 lġš™ ġġAġ¹o ɔɔšAġ¹it; Ōiɔġ

š#³ "đšġ°¹ š¹*™f tġ=, >à ššŌit;Ĵ> AġAġ¹ɔ?
 š#³ "đšġ°¹ š¹* tġ=, >à ēšġ°, ʘ°, [³i=, tġ=,
 ēšġ° "āš>āiAġ tġ=, Aġ[³Āi>¹ Aġāá [†t;ġŪ "đš° Aġ¹it;
 Ōiɔġ ēAġ-fġŪ Î¹Aġā¹¹ ēŪġiy &\>, "āiɔf> Aġ¹it; Ōiɔ
 ēĪ-iġō Ōiɔġ¹i³Ā> Aġ[³Ā> (ēAġ-fġŪ tġ=, Aġ[³Ā>) &ɔ}
 ¹ā\, Î¹Aġā¹¹ ēŪġiy ēĒġij; Ōiɔġ¹i³Ā> Aġ[³Ā> (¹ā\,
 tġ=, Aġ[³Ā>)-&¹ Aġāáġ

[†t;ġŪ "đšġ°¹ \>, [Aġ; ēAġāi>à ōġ³ĉ" āiá?
 >à, ēAġāi>à ōġ³ĉ>Ōġū &iŪġiy* "đš° Aġ¹it; Ōiɔ Īġfa
 AġKġi\ġū "ā¹ ĪiŪ [fġt; Ōiɔ [š"āŌi*¹¹ Aġāá Aġ¹ā
 "āiɔfġ>¹ Aġ[š, [š"āŌi*¹¹ lġġi¹¹ Aġ[š, š#³ "đšġ°¹
 Aġ[š &ɔ} &iŪġiy* ē™ lġġi¹ šā*ŪāēKġiá tġā¹ Aġ[šġū™f
 ēAġāi>à lġġi¹Ōi>à ēšġġ =āiAġ>, tġiɔ Ćġā"āš>ā¹ Aġ¹ā
 "āiɔf> * š#³ "đšġ°¹ Aġ[š [fġ°ŌiŌiɔġ

&iUj;y eAja>a [o; fti; Oi A?
 >au eAja>a [o; fti; Oi >au

Aj;fi>1 3i< [ttal "aš° Aj1it; Oi?
 "a1[i;" aü" aü>1 19-3 <a1a" >Aa, e"mf> "aş>a1
 š#3 "aš1°1 lju1 eš1°> ma e"m [fi>1 3i<, lju1
 ša*Ua1 Aj=a [a°, eTf> e=iAj "ai1a 90 [fi>1 3i<,
 "aş>aiAj [ttal "aš° Aj1it; Oi:qu &OüT3iU1 š1*
 [ttal "aš° Aj1a "aüjü t;ia t;aj \, "aş>aiAj
 l;š"vAj1o ef Jait; Oi:qu

Aja Aj1io "aş>a1a °iá> &Oü" aü> Aj\ Oi?
 "a1 Aj@aiaüü ma T1Aj1 e°aiAj1a 1at;aj;t; T
 eöj1° 1aJa Aj\ Aj1it; C;1ç Aj1i?
 & šA1 eUj;y &Ajia T[t; Oij>a [iü "ai°aj>a Aj1a
 "Ajü >aA>ai31 Ta&a1o &Aj >k[1Aj e°A [Ajaf> <i1
 t;aj e1A> Ajaf š[Za° >au [Aj"n "a1[i;" aü" aü>
 "ai>f> Aj1a1 1 Tcaü01 3i<, e"m t;aj e1A> Ajaf Oait;
 eš1U[a°jü &ma1 ef Ja"vAj AjAj šAeT Aj1[a°jü

&iA; "af^oit; "a*tj^u 1a^u OÚ>jú "tj& [A;áá&A;ijá
 Ij^u1 étj^a [fit;OüÖi^o T]ÁÁ; "d<A;á¹A;if¹;ú [A;"ñA;á
 Ij^u1 éf^o t^a! >ÁÁ ŠÁP^o1 Ij^u1 éf*Úa t^aif¹ ŠiÚ;
 è^oÁAjk> [á^oú

Š³ ŠÁ[á^o t^a1 é¹Á> A;á|çef*Úa¹ \> Štj[fi>¹
 A;á\ "NK[t;1 [1]Šá;jú N^oá^oá^oA;á^oá^oÜüéA;á>à A;á\
 &iKáU]>jú [A;"ñ&A;áà [A; T¹á¹[1 "d<A;á¹A;1^a [o]J
 [fit; Šá¹é^o™, "á³1^aéA;á>àA;á\ÖiA;[1]>jú ⁢étj^at^aif¹
 éf^oŠá^ot; ÖiÚ^oá!

[t;áú ŠiÁ^ofáUáš^o; "d<A;á¹iA;1 >á³ \>it; Vá*Úa
 ÖiÚ[á^oú &iÜ;y >á³ \>á^o >[fÉ; "d<A;á¹iA;1
 fáUá* >[fÉ; ÖiÚ^oáú ói^o t^a1 "A;³0,t^a >[fÉ; ÖiÚ
^oáú >[fÉ; "d<A;á¹A;if¹ &Üü"A;³0,t^a éA;á>à fót;1
 [A;[^oJt;á^oá \>áit; Wáú

"á¹ t^aÜü é^o™ á³Öt; >áÁ "á^of> A;1[á^o t^a1
 A;1ÚA;[fi>¹ á³ÜüÉ¹ Öáit; é¹Á> A;á|çéš^oÜ^oáú

éÁiÈ "á>á¹ ŠiÁ¹ Ij^u1^oá^oá^o – "i>A;Üü&J> &Üü
 "Üü é³at^aá^oA; ŠÁA¹iá>jú Ij^u1* Šáizá>jú t^aif¹ T³T¹á¹
 T³á<á* ÖiZáú t;í^o ŠÁ-A;1^a1 "á¹K^oá^o f¹A;á¹
 éA;á>óT³T¹á¹ T³á<á> "áš< t;=, WáÜüá>? A;á Ij^u1

>áK[1A;]f1 ë\á; [A; "ñ Î á1à ºjã1it;Öü Kí0; Ijükiá;ú
 <1p "ás[> éA;á;à fãdt; ŠA;á;Á1 \, "á;mf> A;1it;
 WãÖiá>ú t;ãÖiº &Öiº ë\á;1 ÎU A;=ãºã;ú "ás>á1
 "á;mf>1 ÎU t;ã1á* &A;Öü" á;mf> A;1iº>ú ⁢ ºã1à
 fãdt; A;1iá t;ãf1 *š1Öüš ºá;1iºú Öü t;ã1ãÖiá;ºú

t;=, [;>Ü ét;ã Î1A;ã1 WãA;ã1if1 éA;1iºmf>á;31 Öü
 éf[JiÜ Îºã "á;áÜ A;1it; Šá;1?

& [ºEÜ "á31à "á3áif1iA;ÖüšA-A;1 - "á1[i;" áÜ
 "áÜ A;ã A;1it; Šá;1? "á1[i;" áÜ Ç; <š;ãý Î[t;,
 >áK[1A;]f1 Îã3i> t;ãº <i1;ú éA;á;à>t; t;=, it;1 A;1
 >áú &i;ã [A; Jã1ás A;ã\? &i;ã A;J> º,ºÖá1 A;1à ºá;ºú
 ºJ> éA;á;à fãdt; Öiº t;J> t;ã \>Î3iÜ; "ãá \>ú
 Î1A;ã11 ºã šA;ãÎi>1 fãdt; \>Î3iÜ; "ãà [A; Jã1ás
 A;ã\? <1á ºã, ºf éA;á;à "ã<A;ã1iA;1 fãdt;1 éA;á;à
 t;=, éA;1iºéšº;º} mf>á;31 Öü éf[JiÜ fãdt;Nãz
 "ã<A;ã1iA;1 A;ãã ë=iA; Îºã "á;áÜ A;1it; =ãA;ºú
 &1A;3 "ºãÜ [;>f; "ã<A;ã1A; ºjã1it;1 éš>áº éA;á;1
 ">áÜã Îºã "á;áÜA;ã1ã º, [v;1 [º1ç;tý &ó;" áÜ"á1
 A;1it;Öiá;1ú

"àìmf> \³àšìíáú " =á; šít; ³àî šít; fót;ì¹ Kìí;
 \³àšìíá 2[ij¹* A³ "àìmf>ú

î [k;A;@àì " à¹[ij; " àü" àü" šìúáK A;¹ìt; šìí¹ J¹W
 Òìmf?

šìí¹ >ú t;ìmf [A;áá¹ Wét;à Òìmfú [A;"ñ&¹ ó;ì° šÁáî >
 Ñzá Òìmfú èA;áìj; èA;áìj; i;àA;¹ f;á;t; * "à³àìf¹ "ì=é
 "š;á;ú¹ A;³ìmfú

[t;áú;t; , î [t; , "ì=Ckót; " | šít;È;à A;¹ìt; >áK¹A;ìf¹
 t;=, \>à¹ " [A;á¹ " t; , "šìúá\>áú A;á¹o &ìá &A;ìá
 è³ì°A; " [A;á¹ " >áK¹A;ìA; îÁáî î > " }Á [>ìt; mf, A;ì¹ú

'tázá' A;á¹ìo t;=, Wá*Uá¹ "àìmf> è=ìA; A;á;@àìmf
 >áK¹A;ìf¹ [mf¹ t; A;¹á "àìmf?

èA;áì >à "àìmf> Òìmf tázá' >úú "à³à¹ A;áìá "à³à¹ è¹Á >
 A;áìf; [mf; mf; \ì°¹ î }ìmfK mf "à³à¹ mf;¹ îá³ì >¹ 1áÑá
 J;á;úP;¹á;é;ú [A;"ñmf¹á & [mfÈìú t;=, èfìmf > t;á¹á³ì >
 A;¹ìt;úšìá¹ > J;á;ú 'tázá' A;á¹ìo "á³ t;=, Wá;úáú
 'tázá' A;á¹ìo "àìmf>P;ì° mf;t;° A;¹á¹ f;á;mf Òìt;³ì<,
 šÁáî î > l;á;á;ú šÁáî > èìíú[á° & Òì mf 'tázá' "àìmf>

>A;W' \> [š" aũ*if' 0a;ti U;3t;ã ef*Ua e0aA;ú &
 U;3t;ã ef*Ua 0i° [š" aũ*'1a'' i>A; " a;mf>0ũ'tãá' ai°
 a;t;° A;1'i;t;ú &i;t; " a'li;" aũ" aũ[i;0ũ3i' e™t;ú

" [ó;Î a'1'a ó;ã0ũ° e™Î a e>ai; (ó;ã0ũ e>a'li;)} ef>
 t;ã A;J>0ũ šA;ã A;1'a li;W;t; >U;ú A;ã'o &i;t; Î;
 " a[<A;ã'1A;1'a* Î; li;šifÁ, " aifÁ [fi;t; [a'1t;
 =ãA;ã>ú

&0ũ" aÁsã [k;A; >U;ú li;ãÁ; š;0;t;A; " a[<A;ã'1A;0ũ&J>
 e=ia; ó;ã0ũ° Îi;W;t;>ãai° \>Îãã'io' [0t;ã;=ç e>ai;
 efi>ú A;ã'o t;ã'ã \ã;>>, t;ãif' ef*Ua e>ai; W;ã0ũ° e™
 eA;ã>a >aK'1A; efJit; šai'1>ú " i>A; Î3U' 1'aÎ>[t;A;
 * " >ã; W;ãš ó;ã0ũ° e™ e>ai; t;ã'ã [fi;t;> – eÎP;[°
 a;ã0ũ;ú

Î'1A;ã'1 >[= Jã;0ũ" iKãããi° a'ãai° 1ãJã =ãA;?
 &0ũãai° >[=šy =ãA;i° A;ããai° " a'li;" aũ" aũã
 °ãP; A;1'a™ãai°?

&0ũ" aũã0ũÎ'1A;ã'1 >[=j [k;A;3i;t;ã Îã\iU' 1ãJit;ãã<
 A;1'i;ú™ã' A;ãã 0[ti;3i<0ũ Ç;1;ç;0iU;ãú A;ã'o &P;[°

[k;A;³;t;à Tã\NÍÚ >à ¹àJì° ²à¹²à¹ ŠÁÁĪ > * t;à¹
 "ǎ<Aǎ¹A;f¹ èÒ>NàÒìt;Òì²ú

[fNà [fNà Šàt;à J¹W ÒÚ &¹A;³ "àì²f> "NàÒ, A;¹à
 [A; I;M;t; >Ú?

<¹à³A; "ǎ³ è³M t;=, WàÒ[à t;à [f;t; èKì° 5000 Šàt;à
 °àKì², èĪ ÌÚìy Št; Šàt;à¹ J¹W 2 i;àA;à [ÒìĪì² "ǎ³àìA;*
 èt;à 10,000 i;àA;à [f;t; Òì²ú "ǎ¹ "f¹Aǎ¹ t;ì=,¹ \>,
 èA;I;M;A; 10,000 i;àA;à J¹W A;¹ì²? t;àÒì° è²[Ā Šàt;à¹
 t;ì=,¹ \>, [A; "àì²f> ²àt;° A;¹à [k;A; A;à \ Òì²!

">[f;A; "ǎ³ 100 i;à "àì²f> A;¹°à³ &²} Št;ì
 "àì²f> 50 Šàt;à A;¹¹ &A;Òìt;=, WàÒPà³jù èĪ ÌÚìy A;à
 "àì²f> "ì³M[V;A; ²ì° ²àt;° A;¹¹ èf*Uà Ī ² Òì²!

"àì²f>A;à¹àìA; [A; èĪÒìĪ² t;=,Òüèf*Uà I;M;t;ì³ M²à
 t;à¹ ĪìUĪ ŠA;³M²jù t;àìf¹, ŠÁÁĪ Ī>¹ ²àĪ¹A;àì¹¹
 ">à, [²ÈÚ [²ìÚ [A; ³à=àÒà³àì>à¹ ŠàUà\> "àìá?

&Òì'òì>¹ 6-2 <à¹ǎ¹²²à "àìá, èA;à>à "àì²f>A;à¹àìA;
 \>àìt; Òì² >à – [t;[> A;àA;à¹ìò t;=, WàÒìá>ú &i;à³ì>
 ¹àJà f¹A;à¹ >àK[¹ìA;¹à [²[²Ā A;¹ èfÚú &ÒüA;¹ t;à¹à

tjãif¹ AijÉ; Ijãd\ct; ijãAã è=IA; èfUjú èTÖüAã¹ioÖü
 tjãif¹ \àà šdÜá\>, tjãif¹ ijãAã èAã=áÜ Aãªãã J¹W
 Öºjú "à¹ J¹W¹ ijãAã tjãif¹ Tã<ãì=çã,ãÖa¹ ÖÜ Aã
 >áú &Tã Aã¹ioÖü T¹ãT¹ è™ãKã™ãK >à =ãAij¹Ö*,
 >ãK[¹Aij¹f¹ šããT¹i>¹ T³Nz Jãij>ãij; [ãEÜ* \à>à¹
 šdÜá\> ¹iÜiá &ã} &Öü"ãÖü>¹ èã[ã¹ªãK " }ã \ãÖ;
 &Tã Aij=ã¹Öü š[tió;º> ¹iÜiáú Nãá, T¹}iãf>ããº *
 fããt;³ãj¹ãjºã,ãNã KìÖ; tãºit; &ã} T[ti; "ì=çKot;"
 AãàÜ³ Aij¹it; >ãK[¹Aij¹f¹ "ãã,Öü šããT¹i>¹ Jãij>ãij;
 [ãEÜ \à>à šdÜá\>jú "à¹ &\>,Öü ètjà t;ì=,¹
 "[Aãà¹IA; Nããq[ti; èf*Üà ÖiÜiá "à¹[i; "ãÖü "ãÖü
 2005-&¹ãã,ì³jú ●

t;=,T;y : [ãjüf[A èij[ºªã>

ij.š.ó.á.l.j.í.Á>
1.á.K.g, l.j.w.1 [f>á\š.á - 733134
t.j.í.=.1 "[A.p.á1 é.0.¿.ó.á.í. l.j.w.1 [f>á\š.á, 9433801601

A.j.á.°A.j.á.j.á.Î.á.3.á.1.j.á.Î
48, [1.š> [D.j.í, A.j.°A.j.á.t.j.á - 16
é.ó.j.á> : 22299731,5920, ó.j.á.G : 2217 8097
Ó.í.3.° : calsam@vsnl.net - Î.á.í.1 "á.ó.í.3.f
é.0.¿.ó.á.í. (š.[A.j.°A.j.á.U) - 9433620192

š.í.N.á.j
486&, °A.j. é.A.j, [>l.j.ü"á.°š.á, A.j.°A.j.á.t.j.á - 53,
é.ó.j.á> : 24000455, é.Î.1.3.á.°>á.á.á.á

[0.l.j.í.á> 1.á.ó.í.Î °é>j.*U.á.A.ç
é.Î.á.0>á" .á.š.á.í.á.3.-j, ó.j.á.í. 1&, 3 š.á.ç.á.l.l.j.í.í.á.é.°>,
A.j.á.°A.j.á.í, A.j.°A.j.á.t.j.á - 26, Î.á.í.š.á.l.l.j.í.í.á.é

"° Ó.í.í.U.á.é.Î.-j.á.1 ó.j.1 "á.1.°> " .á.í. 1.ç.1.á.° é.l.í.í.°š.í.3.-j
("á.ó.A.j.á.l.í.á)
1.í.3 >} 26 & .&\1.á.3.á.Î>, (l.j.á.1.t.j.°á)
10 K.í.í.3.-j.é.š.Î Ó.ó.í, A.j.°A.j.á.t.j.á.69
é.ó.j.á> : 2248 3050, Ó.í.3.° : ncprwb.rti@gmail.com
"[3.t.j.á.í.é.l.l.j.í.á.á

èl;î°šî3-ij[1TâAq[31j|>AqA> " ,à"; îâ°pîî êî-ijâ1
 (îâ°pîî êî-ijâ1)

58 & <3t;°aè1al; , èâî ŠAî1 , Aqî²à , Aq°Aqî²à - 700 042

èóâ> : 2442 7311, 2441 1646

Òîî³° : drcsc@vsnl.com,

*îÛ²î²Òîî; : www.drcsc.org

î²è; Aq'îâ (mob - 9433511134)

" àî²èšî&>*

Òîî³° : addango2005@yahoo.co.in,

*îÛ²î²Òîî; : www.ngoadda.org

Òîîš : adda_pro_ngo@yahoogroups.com

*îÛ²; è²Û° " à¹[î; " àÒî³è;

Òîîš : wbrtimanch@googlegroups.com

Òîî³° : bhattacharyyamalay@yahoo.co.in

³°Û°j²âî²²

" à¹[î; " àÒî

Òîîš : rtinetwb@yahoogroups.com

" à¹[î; " àÒîèóâ¹à³ - 24543098

তথ্যের অধিকার সম্পর্কে আরো জানতে যোগাযোগ করুন

তথ্যের অধিকার রাজ্য হেল্পলাইন ৯৪৩৩৮০১৬২২

তথ্যের অধিকার - বাংলা ওয়েবসাইট
www.drcsc.org/rTI/rTI.html

প্রয়াস

সলসলাবাড়ী, জলপাইগুড়ি
হেল্পলাইন জলপাইগুড়ি ৯৪৩৩৮০১৬১১

ট্যাপ ফাউন্ডেশন

রায়গঞ্জ, উত্তর দিনাজপুর
হেল্পলাইন উত্তর দিনাজপুর ৯৪৩৩৮০১৬০১

মালদা সহযোগিতা সমিতি

মালদা
হেল্পলাইন মালদা ৯৮৩৬৩৬১৫৪৬

ডেভলপমেন্ট রিসার্চ কমিউনিকেশন অ্যান্ড সার্ভিসেস সেন্টার কোচবিহার অফিস

কামেশ্বরী রোড, অমরতলা, কোচবিহার ৭৩৬১০১
হেল্পলাইন কোচবিহার ৯৪৩৩৮০৯৩২৬

কলকাতা অফিস

৫৮-এ ধর্মতলা রোড, বোসপুকুর, কসবা, কলকাতা ৪২
দূরভাষ ২৪৪২ ৭৩১১, ২৪৪১ ১৬৪৬
ফ্যাক্স ২৪৪২ ৭৫৬৩

উদ্যোগ

PRIA
Since 1982

Supported by

ডিএফআইডি ও পশ্চিমবঙ্গ সরকারের সহযোগিতায় প্রিয়া - পশ্চিমবঙ্গের তত্ত্বাবধানে পরিচালিত সিভিল সোসাইটি সাপোর্ট প্রোগ্রামের অংশ হিসেবে ডেভলপমেন্ট রিসার্চ কমিউনিকেশন অ্যান্ড সার্ভিসেস সেন্টার ৫৮-এ ধর্মতলা রোড বোসপুকুর, কসবা, কলকাতা ৪২ থেকে সুরত কুন্ডু কর্তৃক মুদ্রিত ও জনস্বার্থে প্রচারিত।